

Literature:

1. Зайка С.О. Конкурентоспроможність та передумови інноваційного розвитку сільськогосподарських товаровиробників. *Збірник тез доповідей Шостої Міжнародної науково-практичної конференції молодих вчених «Економічний і соціальний розвиток України в XXI столітті: національна ідентичність та тенденції глобалізації»*. Тернопіль : Видавництво ТНЕУ «Економічна думка». Ч. 1. 2009. С. 203-205.

2. Зайка С.О., Грідін О.В. Генезис дефініції інновація. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія «Економіка»*. 2016. Вип. 2(48). С. 24-30. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/15430/1/ГЕНЕЗИС%20ДЕФІНІЦІЇ%20ІННОВАЦІЯ.pdf>

3. Зайка С.О., Грідін О.В. Управління інтелектуальним капіталом як чинник забезпечення конкурентоспроможності підприємства. *Вісник ХНТУСГ: Економічні науки*. Харків: ХНТУСГ, 2016. Вип. 177. С. 176-186.

4. Ігнатюк, В.В., Митрохін, Л.Д. (2023). Інноваційні підходи до управління організацією. *Methods of solving complex problems in science*, 205.

5. Маркіна, І.А., Вороніна, В.Л., Хорошко, Д.Р. (2020). Управління інноваційним потенціалом як фактор стратегічного розвитку та конкурентних переваг підприємства. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*, (3), 26.

ДІЛОВА АКТИВНІСТЬ ЯК ІНСТРУМЕНТ УПРАВЛІННЯ ГРОШОВИМИ ПОТОКАМИ ПІДПРИЄМСТВА

Ткачук Н.М., кандидат економічних наук, доцент,
Хмельницький університет управління та права
імені Леоніда Юзькова, м. Хмельницький, Україна
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-1947-7565>

В складних умовах військової агресії рф між суб'єктами господарювання дедалі гостріше проявляються проблеми неефективного використання майна та капіталу підприємства, що призводить й до нестабільності руху грошових потоків. За умов обмеженості ресурсів підприємствам постійно доводиться обирати оптимальні співвідношення між обсягами фінансових ресурсів та обсягами власного виробництва. Передумовою такого вибору повинно бути проведення своєчасного аналізу ділової активності, що дозволить оцінити рівень ефективності основної діяльності підприємства, що виявляється в показниках швидкості обертання фінансових ресурсів підприємства. Крім того, як відомо, капітал знаходиться у постійному русі, переходячи з однієї стадії в іншу. Чим швидше кошти підприємства зроблять кругообіг, тим більше товарів воно отримує та реалізує при одному й тому ж розмірі власного

капіталу. Будь-яка можлива затримка руху коштів на одній із стадій призведе, очевидно, до сповільнення оборотності капіталу й потреби додаткового вкладення коштів в оборот, що теж може спричинити погіршення фінансового стану підприємства. За таких умов кожне підприємство прагне підвищити ефективність управління власними грошовими потоками шляхом оптимізації структури активів і пасивів. Одним із найефективніших інструментів у досягненні підвищення ефективності управління грошовими потоками є система контролю показників ділової активності підприємства. Саме це й зумовило вибір теми нашої роботи.

Нагадаємо, що ділова активність підприємства характеризується оборотністю його активів і визначає обсяги відволікання капіталу в ту чи іншу складову, впливаючи на швидкість кругообігу грошових коштів на підприємстві, що й формує потребу в залученні додаткових джерел фінансування та є основним фактором у досягненні достатньо-високого рівня платоспроможності та фінансової стійкості підприємства [1].

Аналіз ділової активності підприємства здійснюється шляхом розрахунку таких показників: коефіцієнта оборотності сукупних, оборотних активів; коефіцієнта оборотності дебіторської, кредиторської заборгованості; тривалості обертів дебіторської та кредиторської заборгованостей; коефіцієнта оборотності матеріальних запасів, готової продукції, коефіцієнта оборотності власного капіталу, тривалості операційного, виробничого та фінансового циклів [2].

Коефіцієнт оборотності активів обчислюється як відношення чистого доходу від реалізації продукції (робіт, послуг) до середньорічної величини підсумку балансу підприємства і характеризує ефективність використання підприємством усіх наявних ресурсів, незалежно від джерел їх залучення. Коефіцієнт оборотності оборотних активів обчислюється як відношення чистого доходу від реалізації продукції (робіт, послуг) до середньорічної величини оборотних активів підприємства і характеризує ефективність використання підприємством оборотних активів. Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості розраховується як відношення чистого доходу від реалізації продукції (робіт, послуг) до середньорічної величини дебіторської заборгованості і показує швидкість обертання дебіторської заборгованості підприємства за період, що аналізується, розширення або зниження комерційного кредиту, що надається підприємством. Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості розраховується як відношення чистого доходу від реалізації продукції (робіт, послуг) до

середньорічної величини кредиторської заборгованості й показує швидкість обертання кредиторської заборгованості підприємства за період, що аналізується, розширення або зниження наданого комерційного кредиту.

Коефіцієнт оборотності матеріальних запасів розраховується як відношення собівартості реалізованої продукції до середньорічної вартості матеріальних запасів і характеризує швидкість реалізації товарно-матеріальних запасів підприємства. Коефіцієнт оборотності власного капіталу розраховується як відношення чистого доходу від реалізації продукції (робіт, послуг) до середньорічної величини власного капіталу підприємства і показує ефективність використання власного капіталу підприємства. Коефіцієнт оборотності готової продукції розраховується як відношення чистого доходу від реалізації продукції (робіт, послуг) до середньорічної величини запасів готової продукції на складі підприємства і показує ефективність випуску та реалізації готової продукції підприємства. Термін погашення (тривалість обороту) дебіторської та кредиторської заборгованостей розраховується як відношення тривалості звітного періоду до коефіцієнта оборотності дебіторської або кредиторської заборгованості й показує середній період погашення відповідної заборгованості підприємства. Тривалість операційного циклу розраховується як сума тривалості обороту засобів в розрахунках (дебіторської заборгованості) і тривалості обороту виробничих запасів; показник характеризує період перетворення виробничих запасів на грошові кошти. Тривалість фінансового циклу підприємства визначається так [2].

На основі даних фінансової звітності ТОВ «Техно-простір» проведемо аналіз ділової активності (табл. 1).

Як видно з табл. 1, у 2022 р. сповільнилась оборотність сукупних активів і оборотних активів товариства на 6 і 5 днів відповідно, що означає додаткову потребу підприємства в залученні оборотних коштів. Також сповільнилась оборотність виробничих запасів і готової продукції товариства на 7 днів, що свідчить про гальмування процесу реалізації продукції та збільшення часу на її перетворення в грошові кошти. В цілому обсяги виробничих запасів і готової продукції товариства збільшилися за досліджуваний період, але коефіцієнт оборотності цих активів зменшився на 3 обороти. Відбулося збільшення обсягів сукупних оборотних активів на 22,2 %; у 2022 р. оборотні активи оберталися 8,3 рази для забезпечення чистого доходу від реалізації в розмірі 199921 тис. грн., а тривалість одного обороту збільшилась на 5 днів і складає 43 дні.

**Показники ділової активності
ТОВ «Техно-простір» у 2018-2022 рр.**

Показники	Роки				
	2018	2019	2020	2021	2022
Чистий дохід, тис. грн.	112519,2	98999	116138	151572	199921
Середньорічна вартість, тис. грн:					
- сукупних активів	16494,9	14853,2	15205,8	16141,6	24377,6
- оборотних активів	16433,1	14823,5	15155,3	16064,2	23975,7
- виробничих запасів	12500,5	10689,8	10191,0	10789,2	18253,2
- готової продукції	12324,75	10571,1	10081,8	10702,5	18172,1
- дебіторської заборгованості	2848,5	3229,3	3869,45	4194,3	6475,3
- кредиторської заборгованості	10584,1	8303,35	7683,0	8291,9	7561,5
Коефіцієнт оборотності, раз:					
- активів	6,8	6,7	7,6	9,4	8,2
- оборотних активів	6,8	6,8	7,6	9,4	8,3
- виробничих запасів	9,0	9,3	11,4	14,0	10,9
- готової продукції	9,1	9,4	11,5	14,2	11,0
- дебіторської заборгованості	39,5	30,6	30,0	36,1	30,9
- кредиторської заборгованості	10,6	11,9	15,1	18,3	26,4
Тривалість обороту, дні:					
- активів	53	54	47	38	44
- оборотних активів	53	53	47	38	43
- виробничих запасів	40	39	32	26	33
- готової продукції	40	38	31	25	32
- дебіторської заборгованості	9	12	12	10	12
- кредиторської заборгованості	34	30	24	19	14
- операційного циклу	83	81	68	55	59
- фінансового циклу	15	21	20	17	31

Джерело: складено автором на основі фінансової звітності товариства

Щодо оборотності дебіторської заборгованості, то бачимо, що її середньорічна величина за досліджуваний період зростала й на кінець 2022 р. становила 6475,3 тис. грн., зменшилася кількість оборотів з 36 в 2021 р. до 31 в 2022 р., а тривалість одного обороту збільшилася до 12 днів. Така тенденція не є позитивною, оскільки підприємство реалізовує товари покупцям, але вчасно не отримує від них оплату, що негативно позначиться на структурі активів (зменшиться частка високоліквідних активів – грошей на поточному рахунку в банку, а збільшиться питома вага – менш ліквідних активів) і на стані його платоспроможності.

Позитивним фактом є зменшення обсягів кредиторської заборгованості за товари у 2022 р. на 917 тис. грн., відтак маємо збільшення коефіцієнта оборотності кредиторської заборгованості на 8 оборотів та прискорення тривалості одного обороту на 5 днів. Такий стан кредиторської заборгованості свідчить про покращення розрахунків з кредиторами, що позитивно впливає на стан платоспроможності, ліквідності та фінансової стійкості ТОВ «Техно-простір». Порівняно з 2018 р. відбулося зменшення тривалості операційного циклу на 24 дні в 2022р., а порівняно з 2021 р. – збільшення тривалості на 4 дні.

Тривалість фінансового циклу збільшувалася впродовж досліджуваного періоду й на кінець 2022 р. становила 31 день, що більше порівняно з 2021 р. на 4 дні, а порівняно з 2018 р. – на 6 днів. Отже даному товариству необхідно 59 днів, щоб виробничі запаси й товари були перетворені в грошові кошти. Зменшення дебіторської заборгованості проти кредиторської може бути результатом покращення платоспроможності покупців. Тому, аналізуючи дані дебіторської і кредиторської заборгованості, необхідно детально вивчити причини виникнення кожного виду заборгованості, виходячи з конкретної ситуації. Загалом, внаслідок сповільнення оборотності оборотних активів і сукупних активів, а також виробничих запасів і готової продукції ТОВ «Техно-простір» необхідно буде подбати про додаткове залучення оборотних коштів для фінансування оборотних активів. Також це негативно впливало на здатність товариства отримувати прибутки (наявна збиткова його діяльність).

Підсумовуючи вищевикладене відмітимо, що найефективнішим інструментом у досягненні ефективності управління грошовими потоками є система контролю показників ділової активності підприємства. Проведений аналіз ділової активності ТОВ «Техно-простір» показав сповільнення оборотності активів, що свідчить про гальмування реалізації товарів та збільшення часу на їх перетворення в грошові кошти. Виявлене збільшення обсягів дебіторської заборгованості покупців і сповільнення її оборотності негативно позначиться на чистому грошовому потоці. Позитивним фактором є виявлене зменшення обсягів кредиторської заборгованості товариства, що свідчить про покращення розрахунків з постачальниками. Тому, досліджуваному товариству необхідно подбати про додаткове

залучення коштів у оборот для фінансування оборотних активів, оскільки наявна нестача власного капіталу.

Література:

1. Фінансовий менеджмент: підручник / за ред. д-ра екон. наук, проф. М. І. Крупки; Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2019. 440 с.

2. Шевченко Н.В., Мельник С.І. Фінансовий менеджмент: навчальний посібник у схемах і таблицях. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2022. 224 с.

КЛЮЧОВІ КОМПОНЕНТИ СИСТЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТРАТЕГІЧНОГО МАРКЕТИНГУ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Тимошенко О.В., здобувач другого (магістерського) рівня ВО*, Сумський національний аграрний університет, м. Суми, Україна

Розвиток будь-якого суб'єкта господарювання за своєю сутністю є тривалим процесом якісних змін в його діяльності, що відбуваються під впливом маркетингу за заздалегідь визначеним стратегічним планом. Такий розвиток передбачає взаємозалежну трансформацію всіх підсистем підприємства, особливо маркетингової. Причина полягає в тому, що маркетинг є набором інструментів, завдяки якому відбувається переміщення підприємства в ринковій системі координат. Стратегічний маркетинг – це система проптовхування та вибір довгострокової мети та стратегії підприємства і її структурних підрозділів за допомогою порівняння переваг та можливостей підприємства та конкурентів. Система забезпечення стратегічного маркетингу на підприємстві є комплексом методів та інструментів, спрямованих на розробку, впровадження та оцінку маркетингових стратегій, які сприяють досягненню стратегічних цілей організації. Нижче представлені ключові компоненти такої системи (табл.):

Ця система дозволяє підприємствам стратегічно впливати на ринок, створюючи конкурентні переваги та сприяючи сталому розвитку. Ключове значення має постійне вдосконалення та адаптація стратегій відповідно до змін у ринкових умовах та внутрішнього середовища підприємства.

* Науковий керівник – *Лищенко М.О., д.е.н., професор*